

Sygn. akt I C 959/12 (I C 60/13)

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

dnia 21 listopada 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Alicja Zych

protokolant Rafał Marczuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 listopada 2014 roku

sprawy z powództwa : (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

przeciwko : K. O.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. uznaje za bezskuteczną w stosunku do (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. czynność prawną umowy darowizny z dnia 20 marca 2012 roku zawartej w Kancelarii Notarialnej w P. przed notariuszem Z. J. zapisanej w rep. A za numerem (...) na mocy której Z. O. i B. O. darowali K. O. nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego położonego w P. ul. (...) dla której Sąd Rejonowy w Puławach prowadzi księgę wieczystą o numerze kw (...) celem zaspokojenia wierzytelności powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. wynikającej z nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanym przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w dniu 28 sierpnia 2012 roku sygnatura akt I Nc 487/12,

2. uznaje za bezskuteczną w stosunku do (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. czynność prawną umowy darowizny z dnia 20 marca 2012 roku zawartej w Kancelarii Notarialnej w P. przed notariuszem Z. J. zapisanej w rep. A za numerem (...) na mocy której Z. O. i B. O. darowali K. O. nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego położonego w P. ul. (...) dla której Sąd Rejonowy w Puławach prowadzi księgę wieczystą o numerze kw (...) celem zaspokojenia wierzytelności powoda (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wynikającej z nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanym przez Sąd Okręgowy w Lublinie w dniu 13 sierpnia 2012 roku sygnatura akt IX GNc 314/12 ,

3. zasądza od pozwanej K. O. na rzecz powodów (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. kwotę 22 200 zł. i (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. kwotę 9 000 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 959/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 30 listopada 2012 roku (data stempla pocztowego k. 38), (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. wniosła o uznanie za bezskuteczną umowy darowizny z dnia

20 marca 2012 roku zawartej pomiędzy M. O. i B. O.

(darczyńcami) a pozwaną K. O. (obdarowanym) przed notariuszem Z. J., Rep. A Nr (...), na mocy której M. O.

i B. O. przenieśli na pozwaną K. O. prawo własności nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Puławach prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...),

w stosunku do powódki w zakresie wierzytelności powódki wobec M. O.

i B. O., wynikającej z tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty Sądu Okręgowego we Wrocławiu I Wydział Cywilny z dnia 28 sierpnia 2012 roku, sygn. akt I Nc 487/12, opatrzonego klauzulą wykonalności tego Sądu z dnia

19 października 2012 roku. Wartość przedmiotu sporu została określona przez stronę powodową na kwotę 300.000,00zł.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w Puławach toczy się postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. akt KM 596/12 wszczęte na wniosek powodowej Spółki przeciwko dłużnikom M. O. i B. O. na podstawie tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty Sądu Okręgowego we Wrocławiu I Wydział Cywilny z dnia

28 sierpnia 2012 roku, sygn. akt I Nc 487/12, opatrzonego klauzulą wykonalności postanowieniem z dnia 19 października 2012 roku, zasądającego od dłużników kwotę 416.850,23zł wraz z odsetkami i kosztami procesu. Oprócz powyższego postępowania egzekucyjnego, przeciwko M. O. prowadzone są jeszcze trzy inne postępowania egzekucyjne na łączną kwotę 538.895,22zł, przy czym wszystkie wskazane powyżej postępowania okazały się bezskuteczne bowiem dłużnik M. O. wyzbył się składników majątkowych dokonując przeniesienia własności praw do tychże składników w drodze umów darowizny. Taką też umową, zawartą w formie aktu notarialnego w dniu

20 marca 2012 roku pomiędzy M. O. i B. O. a ich córką – pozwaną K. O., M. i B. małż. O. przenieśli na pozwaną prawo własności nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Puławach prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...). Podkreślono, iż w chwili dokonywania tejże czynności dłużnik M. O. posiadał wymagalne już zobowiązania względem powodowej Spółki w kwocie, na którą opieka nakaz zapłaty z dnia 28 sierpnia 2012 roku. Wyzbywając się zatem nieruchomości, stanowiącej jego własność, dłużnik stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż miało to miejsce przed dokonaniem tejże czynności. Wskazano, iż powyższe należy odnieść także do dłużniczki B. O., w stosunku do której postępowanie egzekucyjne również okazało się bezskuteczne. Będąca przedmiotem niniejszej sprawy umowa darowizny spełnia, zdaniem powoda, wszystkie przesłanki pozwalające na uznanie jej w myśl art. 527 k.c., za bezskuteczną w stosunku do powoda. (pozew wraz z uzasadnieniem k. 2-7).

Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą akt I C 959/12.

W odpowiedzi na pozew pozwana K. O. wniosła o odrzucenie pozwu w całości i umorzenie postępowania albo oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w podwójnej wysokości. W stosunku do żądań pozwu strona powodowa podniosła zarzut braku podstaw do uznania czynności prawnej za bezskuteczną, zarzut niewłaściwej podstawy prawnej, zarzut braku legitymacji procesowej czynnej, zarzut braku istnienia stosunku prawnego, zarzut niewłaściwego świadczenia przedmiotu sporu. Z ostrożności procesowej, na wypadek nieuwzględnienia powyższych zarzutów, strona powodowa podniosła zarzut braku pokrzywdzenia wierzycieli, zarzut braku świadomości pokrzywdzenia wierzycieli, zarzut braku należytej staranności przez powódkę, zarzut braku związku z roszczeniem powódki, zarzut niewłaściwej wartości przedmiotu sporu, zarzut braku ekwiwalentności świadczeń. Z ostrożności procesowej, na wypadek nieuwzględnienia powyższych zarzutów, strona powodowa podniosła także zarzut nieudowodnienia faktów, z których powód wywodzi skutki prawne oraz zarzut nieudowodnienia legitymacji procesowej czynnej. Uzasadniając swoje stanowisko pozwana podniosła, iż brak jest podstaw do orzeczenia bezskuteczności kwestionowanej umowy darowizny bowiem nie zachodzą przesłanki z art. 527 kc (odpowiedź na pozew k. 202-207).

Pozwem z dnia 11 stycznia 2013 roku (data stempla pocztowego k. 170), (...) Spółka Akcyjna w W. wniosła o uznanie za bezskuteczną umowy darowizny z dnia 20 marca 2012 roku zawartej pomiędzy Z. O. i B. O. (darczyńcami) a pozwaną K. O.

(obdarowaną) przed notariuszem Z. J., Rep. A Nr (...), na mocy której Z. O. i B. O. przenieśli na pozwaną K. O. prawo własności nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Puławach prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...), w stosunku do powódki w zakresie wierzytelności powódki wobec Z. O., wynikającej z tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Lublinie IX Wydział Gospodarczy z dnia 13 sierpnia 2012 roku, sygn. akt IX GNc 314/12. Wartość przedmiotu sporu została określona przez stronę powodową na kwotę 107.981,00zł.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż powodowa spółka na podstawie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Lublinie IX Wydział Gospodarczy z dnia 13 sierpnia 2012 roku, sygn. akt IX GNC 314/12 wszczęła postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi Z. O., które nie doprowadziło do wyegzekwowania zasądzonych należności. Wskazano, iż dłużnik wyzbył się składników majątkowych, w tym na mocy umowy darowizny z dnia 20 marca 2012 roku zawartej pomiędzy M. O. i B. O. a ich córką – pozwaną K. O., M. i B. małż. O. przenieśli na pozwaną prawo własności nieruchomości położonej

w P. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Puławach prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...). W dniu dokonania darowizny na rzecz pozwanej, Z. O. posiadał świadomość, iż istnieją wymagalne zobowiązania względem powodowej Spółki, a tym samym działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Wyzbywając się zatem nieruchomości, stanowiącej jego własność, dłużnik stał się niewypłacalny

w wyższym stopniu, niż miało to miejsce przed dokonaniem tejże czynności. Będąca przedmiotem niniejszej sprawy umowa darowizny spełnia, zdaniem powoda, wszystkie przesłanki pozwalające na uznanie jej w myśl art. 527 k.c., za bezskuteczną w stosunku do powoda (pozew wraz z uzasadnieniem k. 102-109).

Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą akt I C 60/13 (k. 172).

W odpowiedzi na pozew pozwana K. O. wniosła o odrzucenie pozwu w całości albo oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w podwójnej wysokości. W stosunku do żądań pozwu strona powodowa podniosła zarzut braku podstaw do uznania czynności prawnej za bezskuteczną, zarzut niewłaściwej podstawy prawnej, zarzut braku legitymacji procesowej czynnej, zarzut braku istnienia stosunku prawnego, zarzut niewłaściwego świadczenia przedmiotu sporu, zarzut wadliwego wskazania pozwanych. Z ostrożności procesowej, na wypadek nieuwzględnienia powyższych zarzutów, strona powodowa podniosła zarzut braku pokrzywdzenia wierzycieli, zarzut braku świadomości pokrzywdzenia wierzycieli, zarzut braku związku z roszczeniem powódki, zarzut niewłaściwej wartości przedmiotu sporu, zarzut braku ekwiwalentności świadczeń.

Z ostrożności procesowej, na wypadek nieuwzględnienia powyższych zarzutów, strona powodowa podniosła także zarzut nieudowodnienia faktów, z których powód wywodzi skutki prawne oraz zarzut nieudowodnienia legitymacji procesowej czynnej. Uzasadniając swoje stanowisko pozwana podniosła, iż stan prawny w jakim znalazła się pozwana nie znajduje kwalifikacji w przepisie art. 59kc, na podstawie którego strona powodowa wysuwa żądania określone w pozwie (odpowiedź na pozew k. 190-198).

W dniu 15 marca 2013 roku, tut. Sąd postanowił połączyć sprawę o sygn. akt I C 60/13 ze sprawą o sygn. akt I C 959/12 Sądu Okręgowego w Lublinie do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia (postanowienie k. 179-180).

W toku dalszego postępowania stanowiska powodowych Spółek oraz pozwanej K. O. nie uległy zmianom.

Sąd Okręgowy ustalił następujące fakty:

Pozwana K. O. jest córką Z. O. i B. O.. Z. O. prowadził działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Budowlane (...) w P.. Jako generalny wykonawca prowadził między innymi inwestycję budowlaną (budynek mieszkalny) w miejscowości S. przy ul. (...), której investorem była spółka Budownictwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W.. W dniu 22 maja 2012 roku Przedsiębiorstwo Budowlane (...) w P. wystawiło spółce Budownictwo (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. fakturę VAT nr (...) na kwotę 1.122.632,50zł za wykonane roboty budowlane. Spółka Budownictwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. nie dokonała zapłaty kwoty wynikającej

z ww. faktury. Aktualnie Z. O. nie prowadzi działalności gospodarczej (bezsporne, faktura VAT k. 65, zeznania Z. O. k. 265, zeznania K. O. k. 265 w zw. z k. 353).

W dniu 1 sierpnia 2011 roku powód (...) Spółka Akcyjna w W. zawarła z Z. O. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Budowlane (...) w P. umowę najmu na jedną budowę

nr (...), na podstawie której powód wynajmował Z. O. deskowania budowlane. Zgodnie z przedmiotową umową, powód wystawiał na rzecz Z. O. faktury VAT z tytułu czynszu najmu, naprawy, transportu, zniszczenia bądź zagubienia deskowań budowlanych. Tytułem zabezpieczenia przedmiotowej umowy Z. O. wystawił weksel In blanco, który został poręczony przez żonę Z. B. O.. Z uwagi na fakt, iż Z. O. nie realizował wymagalnych zobowiązań, w dniu 13 sierpnia 2012 roku Sąd Okręgowy

w L. IX Wydział Gospodarczy, w sprawie o sygn. akt IX GNc 314/12, wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, na mocy którego nakazał pozwanemu Z. O. aby zapłacił powodowi (...) Spółce Akcyjnej w W. kwotę 107.980,14zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 lipca 2012 roku do dnia zapłaty i kosztami procesu w kwocie 4.967,00zł, w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty (umowa k.115-118, załącznik nr 2 do umowy k. 119123, weksel k. 124 nakaz zapłaty k. 142).

W dniu 28 sierpnia 2012 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny, w sprawie o sygn. akt I Nc 487/12, wydał nakaz zapłaty

w postępowaniu nakazowym, na mocy którego nakazał pozwanym Z. O. i B. O. aby solidarnie zapłacili powodowi (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością we W., z weksla kwotę 416.850,23zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 lipca 2012 roku do dnia zapłaty i kosztami procesu w łącznej kwocie 12.428,00zł, w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty albo wnieśli w tymże terminie zarzuty. Powyższy nakaz zapłaty został opatrzony klauzulą wykonalności postanowieniem z dnia 19 października 2012 roku (nakaz zapłaty k. 22).

W dacie wydania powyższego nakazu zapłaty z dnia 28 sierpnia 2012 roku, M. O. posiadał wymagalne zobowiązania pieniężne wobec firm budowlanych oraz instytucji na kwotę przekraczającą 1.000.000,00 zł, obciążające go w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą,

a wynikające między innymi z faktur wystawionych jeszcze w 2011 roku.

Na mocy umowy darowizny z dnia 30 kwietnia 2012 roku M. O. przeniósł na rzecz syna H. O. własność pojazdu marki N. (...) nr rej. (...) oraz marki F. (...) nr rej. (...), zaś w dniu

26 kwietnia 2012 roku przeniósł na syna własność pojazdu marki M. (...) nr rej. (...). M. O. wyzbył się także na rzecz syna H. O. oraz na rzecz prowadzonego przez siebie przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. własności innych ruchomości w postaci między innymi sprzętu biurowego i mebli znajdujących się w miejscu prowadzenia działalności. M. O. wyzbył się także na rzecz córki K. O. prawa własności dwóch pojazdów marki A. (...). Czynności egzekucyjne nie wykazały też środków na rachunku bankowym Z. O.. Również w stosunku do dłużniczki B. O. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym

w P. nie ustalił jakichkolwiek rachunków bankowych, podlegających zajęciu (zestawienie k. 25, zawiadomienie o stanie egzekucji k. 23).

Na mocy umowy darowizny z dnia 20 marca 2012 roku, M. O.

i B. O. przenieśli na ich córkę – pozwaną K. O., prawo własności nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Puławach prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...) (odpis z księgi wieczystej k. 26-34).

Powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością we W. wystąpiła do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym

w P. o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko M. O. i B. O. celem przymusowego wyegzekwowania należności wynikających z tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty Sądu Okręgowego we Wrocławiu I Wydział Cywilny z dnia 28 sierpnia 2012 roku, sygn. akt I Nc 487/12, opatrzzonego klauzulą wykonalności tego Sądu z dnia 19 października 2012 roku. W toku prowadzonych czynności egzekucyjnych ustalono, iż dłużnicy nie posiadają żadnego majątku nieruchomego ani ruchomego (zawiadomienie o stanie egzekucji k. 23, zajęcie wierzytelności k. 61-64).

Powód (...) Spółka Akcyjna w W. wystąpiła do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym

w P. o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko M. O. i B. O. celem przymusowego wyegzekwowania należności wynikających z tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Lublinie IX Wydziału Gospodarczego z dnia 13 sierpnia 2012 roku, wydanego w sprawie o sygn. akt IX GNc 314/12. W toku prowadzonych

czynności egzekucyjnych ustalono, iż dłużnicy nie posiadają żadnego majątku nieruchomości ani ruchomego (zawiadomienie o stanie egzekucji k. 146).

W dniu 29 października 2013 roku do Sądu Okręgowego w Warszawie XVI Wydział Gospodarczy wpłynął pozew Z. O. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o zapłatę kwoty 437.899,00zł, sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt XVI GNc 1209/13. W sprawie stwierdzono brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i skierowano ją do rozpoznania w postępowaniu zwykłym (pismo k. 306).

Następnie Z. O. wniósł do Sądu Okręgowego w Warszawie XVI Wydziału Gospodarczego pozew przeciwko Budownictwu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. o zapłatę kwoty 664.110,82zł, w sprawie został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, od którego pozwany w dniu 31 grudnia 2013 roku wniósł sprzeciw (pismo k. 308).

W toku postępowania o wyjawienie majątku z wniosku (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W., toczącego się przed Sądem Rejonowym w Puławach z udziałem Z. O.

o wyjawienie majątku, w dniu 25 kwietnia 2014 roku Z. O. zeznał, iż mieszka z dziećmi, ma przyznane świadczenie rentowe w kwocie 2.900,00zł brutto, toczy się przeciwko niemu wiele postępowań egzekucyjnych, nie jest w stanie nawet powiedzieć ile i przez jakich komorników, nie posiada żadnych pojazdów, oszczędności, papierów wartościowych, akcji i obligacji, urządzeń, narzędzi, zapasów towarów (protokół rozprawy k. 322- 324).

W toku prowadzonych postępowań egzekucyjnych B. O. zmarła (bezsporne).

Na dzień 7 listopada 2014 roku (data rozpoznania sprawy) wierzytelność powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W. wobec M. O. wynosiła 416.850,23zł należności głównej z ustawowymi odsetkami, bez uwzględnienia zasądzonych kosztów postępowania, zaś wierzytelność powoda (...) Spółki Akcyjnej w W. wobec M. O. wynosiła 107.980,14zł należności głównej z ustawowymi odsetkami, bez uwzględnienia zasądzonych kosztów postępowania (bezsporne).

Powyższych ustaleń faktycznych Sąd dokonał na podstawie dowodów szczegółowo wskazanych w tych ustaleniach, którymi były przede wszystkim dokumenty. Dowody z dokumentów nie były w toku postępowania kwestionowane przez żadną ze stron, także z urzędu nie stwierdzono jakiegokolwiek ich wadliwości i z tej przyczyny Sąd nie znalazł powodu, dla którego miałby odmówić im waloru wiarygodności.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadka Z. O. oraz pozwanej K. O. w zakresie stosunków rodzinnych i relacji panujących w rodzinie O., oraz pozycji zawodowej Z. O.. Sąd dokonał w tym zakresie szczegółowej analizy zeznań pozwanej K. O. oraz świadka Z. O., którzy są osobami bezpośrednio i najbardziej zainteresowanymi sposobem rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Ich zeznania w tej części Sąd ocenił jako subiektywne i mające na celu przedstawienie okoliczności sprawy w najkorzystniejszym dla nich świetle, ponadto zeznania Z. O. jako mające na celu potwierdzenie wersji zdarzeń forsowanej przez K. O.. Sądowi nie umknął fakt, iż świadek Z. O. jest ojcem pozwanej K. O.. Ponadto, przy ocenie jego zeznań Sąd nie stracił z pola widzenia faktu, iż świadek - jak sam zeznał - pozostaje z pozwaną w bardzo dobrych relacjach, w rodzinie nie ma żadnych konfliktów, niejednokrotnie też pracowali ze sobą bądź prowadzili wspólne interesy. Nielogicznym, a wręcz niewyobrażalnym jest więc, iż pozwana nie miała wiedzy na temat zobowiązań finansowych ojca związanych z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Sąd nie podzielił więc zeznań świadka Z. O. w części, w której zaprzeczał jakoby nie miał zamiaru pokrzywdzenia wierzycieli, w tym między innymi powodów w niniejszej sprawie, bowiem przeczą temu dołączone do akt dokumenty oraz jego działania polegające na nieodpłatnym wyzbyciu się istotnego wartościowego składnika majątku w momencie kiedy istniały już wymagane zobowiązania na rzecz powodowych spółek. W kontekście tych ustaleń, nie można mówić o rzekomej przypadkowości następujących po sobie dat, które z całą pewnością świadczą o świadomości działania Z. O. z pokrzywdzeniem powodowych spółek. Ubocznie należy też stwierdzić, iż nieprzekonujące są zeznania świadka Z. O. w zakresie, w jakim świadek utrzymywał, że pozwana K. O. nie miała świadomości sytuacji finansowej ojca. Skoro bowiem członkowie rodziny O. pozostawali

wobec siebie w bardzo dobrych relacjach, w rodzinie nie było konfliktów, niejednokrotnie też pracowali oni ze sobą bądź prowadzili wspólne interesy, to pozwana musiała posiadać wiedzę odnośnie spraw zawodowych, osobistych jak też finansowych ojca i mieć świadomość rzeczywistej przyczyny zawarcia w dniu 20 marca 2012 roku umowy darowizny.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwa są uzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisu art. 527§1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranność mogła się dowiedzieć.

Jak z powyższego przepisu wynika przesłankami żądania uznania czynności za bezskuteczną w stosunku do wierzyciela są:

- 1) dokonanie przez dłużnika ważnej czynności prawnej;
- 2) pokrzywdzenie wierzyciela;
- 3) uzyskanie przez osobę trzecią korzyści majątkowej;
- 4) świadomość dłużnika pokrzywdzenia wierzyciela;
- 5) świadomość osoby trzeciej o pokrzywdzeniu wierzyciela lub też możliwość powzięcia takiej informacji przy zachowaniu przez dłużnika należytej staranności;
- 6) żądanie przez wierzyciela uznania danej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego.

W związku z powyższym podstawowym warunkiem skuteczności zaskarżenia czynności prawnej dłużnika jest, aby czynność ta była ważnie zawarta między dłużnikiem a osobą trzecią. W przypadku braku jej ważności będzie ona mogła być zakwestionowana z powodu czy to wad oświadczenia woli, czy też jej niezgodności z prawem, zmierzania do obejścia prawa bądź sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. W takiej sytuacji konstrukcja prawna skargi paulińskiej nie będzie miała zastosowania.

Odnosząc się do drugiej przesłanki, o pokrzywdzeniu wierzyciela stanowi § 2 powołanego przepisu, którego treść brzmi, iż czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Oceny czy czynność prawna krzywdzi wierzyciela, dokonuje się nie według stanu dokonania czynności, lecz według chwili jej zaskarżenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2000 roku, IIICKN 554/98- Lex nr 52736 oraz z dnia 22 marca 2001 roku V CKN 280/00 Lex nr 52793). Przez pojęcie niewypłacalności rozumie się aktualny, tj. istniejący w chwili orzekania brak możliwości wywiązania się z zobowiązań finansowych. Niewypłacalność oznacza stan majątku dłużnika, w którym egzekucja nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi, bądź gdy zaspokojenie można uzyskać z dodatkowym znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2001 r. IV CKN 525/00 – Lex 53110).

Konieczna a zarazem wystarczająca dla spełnienia tej przesłanki jest świadomość dłużnika, że czynność prawna przez niego dokonana może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia się.

Warunkiem zaskarżenia czynności jest także uzyskanie korzyści majątkowej przez osobę trzecią. Korzyść tę może osoba trzecia osiągnąć bądź przez nabycie prawa majątkowego, bądź przez zwolnienie jej ze zobowiązania przez

dłużnika. Skutkiem tego majątek osoby trzeciej ulega zwiększeniu, co pociąga za sobą umniejszenie majątku dłużnika. O taką bowiem wartość, o jaką umniejszył się majątek dłużnika zwiększył się majątek osoby trzeciej.

Dłużnik powinien pozostawać w świadomości, że działa

z pokrzywdzeniem wierzycieli. Pokrzywdzenie wierzyciela nie musi być zamiarem dłużnika. Dla przyjęcie tej przesłanki wystarczy, aby dłużnik pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Świadomość pokrzywdzenia wierzycieli musi istnieć w chwili dokonywania czynności prawnej. Kodeks wprowadza w art. 529 k.c. ułatwienie dowodowe dla wierzyciel w postaci domniemania działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli. Przepis ten stanowi, że w sytuacji, gdy w chwili dokonywania zaskarżonej czynności dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania określonej czynności. Domniemanie to jest wzruszalne jednak powoduje przerzucenie ciężaru dowodu na stronę pozwaną, która winna wykazać, iż dłużnik nie działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Również osoba trzecia powinna mieć świadomość o pokrzywdzeniu wierzycieli bądź przynajmniej możliwość powzięcia takiej informacji przy zachowaniu przez nią należytej staranności. W przypadku, gdy osoba trzecia jest osobą będącą w bliskim stosunku z dłużnikiem, co ma miejsce w sprawie niniejszej, kodeks cywilny w art. 527 § 3 wprowadza domniemanie, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Przy ustalonym w sprawie stanie faktycznym istnienie przesłanek wymienionych w cytowanym przepisie nie może budzić wątpliwości tym bardziej, że ma w sprawie zastosowanie domniemanie prawne z art. 527 § 3 k.c., którego pozwanej K. O. nie udało się obalić.

Pozwana K. O. zawarła ze swoimi rodzicami w dniu 20 marca 2012 roku ważną umowę darowizny, na mocy której Z. O. i B. O. darowali pozwanej prawo własności nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Puławach prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...).

Nie budzi wątpliwości fakt, że czynność prawna – umowa darowizny została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli skoro w jej wyniku dłużnik Z. O. stał się niewypłacalny. Przekazując wraz ze swoją żoną nieodpłatnie córce K. O. na własność powyższą nieruchomość pozbył się bowiem jedyne wartościowego majątku jaki posiadał, z którego mogli zaspokoić się wierzyciele.

Odnosząc się do drugiej przesłanki o pokrzywdzeniu wierzyciela zawartej w art. 527 § 2 k.c., zwrócić uwagę należy na fakt, iż oceny czy czynność prawna krzywdzi wierzyciela, dokonuje się nie według stanu dokonania czynności, lecz według chwili jej zaskarżenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2000 roku, IIICKN 554/98- Lex nr 52736 oraz z dnia 22 marca 2001 roku V CKN 280/00 Lex nr 52793). Należy podkreślić, że niewypłacalność Z. O. istniała w chwili wytoczenia powództw w niniejszej sprawie. Zdaniem Sądu pokrzywdzenie wierzycieli – powodów w niniejszej sprawie przez zawarcie umowy darowizny, która spowodowała niewypłacalność dłużnika jest faktem bezsprzecznym w tej sprawie. Pojęcie niewypłacalności rozumie się jako brak możliwości wywiązania się z zobowiązań finansowych. Niewypłacalność oznacza stan majątku dłużnika, w którym egzekucja nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi, bądź gdy zaspokojenie można uzyskać z dodatkowym znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2001 r. IV CKN 525/00 – Lex 53110). Inaczej, stan niewypłacalności dłużnika w stopniu wyższym obejmuje i utrudnienie i odwleczenie zaspokojenia. Pokrzywdzenie zatem w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 listopada 2001r. IV CKN 525/00 LEX nr 53110).

Przewidziane w art. 527 § 2 k.c. powiązanie pomiędzy czynnością prawną dłużnika i stanem jego niewypłacalności (lub powiększeniem niewypłacalności) nie można ujmować jako kauzalnego związku adekwatnego w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. właściwego w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej. Wystarczy tu bowiem zwykle wykazanie tego, że

zaskarżona czynność spowodowała rezultat w postaci niewypłacalności dłużnika lub powiększyła taką niewypłacalność (2004.10.22 wyrok SN II CK 128/04 Biul.SN 2005/2/16).

Zdaniem Sądu nie może budzić wątpliwości w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, że Z. O. wskutek podpisanej w dniu 20 marca 2012 roku umowy stał się nie tylko niewypłacalny w wyższym stopniu ale niewypłacalny całkowicie. Prowadzone wobec niego liczne postępowania egzekucyjne okazały się bezskuteczne wobec braku posiadania przez niego jakiegokolwiek majątku. Zwrócić należy też uwagę, iż sam fakt dokonania przez dłużnika określonej czynności prawnej nie narusza żadnych praw wierzyciela, jeżeli może on zaspokoić swą wierzytelność z innego majątku dłużnika. Dopiero w przeciwnym wypadku służy mu ochrona przewidziana w art. 527 k.c. Rzeczą wierzyciela, który chce z tej ochrony skorzystać, jest wykazanie, że przysługuje mu względem dłużnika wierzytelność oraz, że nie może być ona zaspokojona z majątku dłużnika na skutek działającej przez niego czynności prawnej, w wyniku której stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w stopniu wyższym niż był przed dokonaniem tej czynności

(1996.11.20 wyrok s.apel. I ACr 306/96 Apel.-Lub. 1997/2/9 w Lublinie). Jak wykazało niniejsze postępowanie, Z. O. nie posiada innego majątku, z którego wierzyciele mogliby uzyskać swe zaspokojenie.

Warunkiem zaskarżenia czynności jest także uzyskanie korzyści majątkowej przez osobę trzecią. Korzyść tę osoba trzecia może osiągnąć bądź przez nabycie prawa majątkowego, bądź przez zwolnienie jej z zobowiązania przez dłużnika. Do przyjęcia, iż osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, wystarczy wykazanie, że na podstawie czynności prawnej dłużnika nabyła ona rzecz lub prawo albo została zwolniona z obowiązku, co spowodowało zmianę w majątku dłużnika prowadzącą do pokrzywdzenia wierzycieli (1999.12.07 wyrok SN I CKN 287/98 LEX nr 147235). Skutkiem tego majątek osoby trzeciej ulega zwiększeniu, co pociąga za sobą umniejszenie majątku dłużnika. O taką bowiem wartość, o jaką umniejszył się majątek dłużnika zwiększył się majątek osoby trzeciej.

Odnośnie wiedzy lub możliwości – przy zachowaniu należytej staranności – dowiedzenia się o przez osobę trzecią, że dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, przewidziano prawem ułatwienie dowodowe w postaci domniemania, iż osoba trzecia pozostająca z dłużnikiem w stosunku bliskości, która dokonała z nim czynności prawnej, dysponowała taką wiedzą. Zaznaczyć należy, iż to domniemanie może zostać obalone (art. 527 § 3 k.c.).

Ustawodawca nie zdefiniował, co należy rozumieć przez sformułowanie „osoba będąca w bliskim z nim stosunku”. W orzecznictwie przyjęto,

że w przepisie art. 527 § 3 k.c. chodzi o taki stosunek bliskości między dwiema osobami, który uzasadnia przyjęcie, że jedna z nich jest w posiadaniu informacji o aktualnej sytuacji majątkowej drugiej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 1996 r., I CRN 61/96, OSNC 1996/9/125). Uznanie to uzależnione jest od oceny okoliczności ujawnionych w konkretnym przypadku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 1964 r., III CR 39/64, OSNCP 1965/5/75). Stosunek taki może – co do zasady – wynikać z powiązań rodzinnych: pokrewieństwa, małżeństwa czy powinowactwa, a także np. z narzeczeństwa, konkubinatu, przyjaźni, wdzięczności, a nawet wspólności interesów osobistych lub majątkowych, wynikających z utrzymywania stałych kontaktów handlowych (zob.: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 10 stycznia 1995 r., I ACr 1014/94, OSP 1995, nr 10, poz. 206).

Zdaniem Sądu pozwanej K. O. nie udało się obalić domniemania, że jako osoba bliska dłużnikowi nie wiedziała, że działał on ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Wprawdzie strona pozwana wskazywała, że nie miała świadomości o sytuacji finansowej ojca ale Sąd nie stracił pola widzenia faktu, iż pozwana pozostawała i pozostaje z ojcem

w dobrych relacjach, nie było między nimi konfliktów, co więcej prowadzili oni wspólne interesy i przedsięwzięcia handlowe. Nie może też ująć uwagę,

iż Z. O. w latach 2011 i 2012 roku dokonał na rzecz córki – pozwanej K. O. oraz syna H. O. licznych przeniesień prawa własności posiadanych ruchomości, w tym wartościowych pojazdów. Nielogicznym jest zatem aby pozwana nie posiadała wiedzy na temat sytuacji finansowej ojca bądź nie mogła, dokładając choćby najmniejszej staranności, dowiedzieć się o sytuacji finansowej swojego ojca. Nawet gdyby przyjąć hipotetycznie, iż pozwana nigdy nie

rozmawiała na ten temat z ojcem, to miała stały kontakt z pracownikami ojca oraz jego kontrahentami, od których miała możliwość dowiedzenia się o poczynaniach zawodowych i sytuacji finansowej swojego ojca. Choć wiedza osoby o tym, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli nie musi być rzeczywista - nieistotne jest również źródło informacji - to jednak dowody potwierdzające tę świadomość muszą być wiarygodne (Jasińska Maria Prawo Spółek 2004/5/48 artykuł, Numer publikacji : 43056, Skarga pauliańska - istota idei zaskarżenia).

Do skuteczności skargi pauliańskiej wymagane jest też spełnienie przesłanki w postaci istnienia świadomości dłużnika, że dokonując konkretnej czynności prawnej działa on na szkodę wierzyciela uniemożliwiając lub odwołując zaspokojenie przysługujących im wierzytelności a osoba trzecia

o tym wie lub dokładając należytej staranności może się dowiedzieć. Dla skuteczności skargi pauliańskiej nie jest konieczne, by w zamiarze dłużnika leżało pokrzywdzenie wierzycieli ani też by zamiar ten skierowany był przeciwko określonemu wierzycielowi. Wystarczy świadomość dłużnika, że czynność prawna przez niego dokonana może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia się. Świadomość ta musi istnieć w chwili dokonania czynności prawnej (1997.11.19 wyrok s.apel. I ACa 737/97 Apel.-W-wa 1998/4/36 w Warszawie). Postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie wykazało, iż i ta przesłanka została spełniona. Z. O. przed zawarciem przedmiotowej umowy miał świadomość szkodliwości swoich działań wobec powodowych spółek bowiem miał on świadomość istniejącego długu wobec spółki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. oraz spółki (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W., zdawał sobie sprawę,

iż wierzytelności zostały stwierdzone orzeczeniami sądu, musiał też zdawać sobie sprawę, iż niebawem zostaną wszczęte postępowania egzekucyjne

i ww. spółki podejmą czynności zmierzające do odzyskania środków finansowych. Do przyjęcia świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli,

o którą chodzi w art. 527 § 1 k.c., wystarczy by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (2005.05.12 wyrok s.apel. I ACa 1764/04 OSA 2006/3/8 w Poznaniu). Na tej podstawie Sąd uznał, że Z. O. podpisując wraz z żoną B. O. umowę darowizny

z obdarowaną K. O. w dniu 20 marca 2012 roku miał świadomość,

że zamyka tym samym między innymi spółce (...)

z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. oraz spółce (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. drogę do zaspokojenia jego należności i uwalnia się z jego strony od wszelkich roszczeń do jego osoby.

Odnosząc się do zarzutów pozwanej K. O. co do braku skutecznego tytułu wykonawczego przeciwko małżonce dłużnika B. O. (w czasie kiedy żyła), braku zgody małżonka na zawarcie umowy, braku postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku oraz braku oszacowania wartości udziału w darowanej nieruchomości, stwierdzić należy, iż są one chybione.

Po pierwsze wskazać należy, iż wierzytelność powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W. wobec Z. O. i B. O. wynika z tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty Sądu Okręgowego we Wrocławiu I Wydział Cywilny z dnia 28 sierpnia 2012 roku, sygn. akt I Nc 487/12, opatrzonego klauzulą wykonalności tego Sądu z dnia 13 października 2013 roku (pierwotnie 19 października 2012 roku). Powód posiada więc tytuł wykonawczy przeciwko małżonce dłużnika B. O., która była poręczycielem z weksla In blanco wystawionego przez Z. O. na zabezpieczenie roszczeń pieniężnych związanych ze współpracą z powodową spółką (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W.. W ocenie Sądu, nie zachodzą więc żadne przeszkody aby żądać, na podstawie przepisu art. 527 § 1kc uznania za bezskuteczną umowy darowizny z dnia 20 marca 2012 roku stanowiącej składnik majątku wspólnego małżonków dokonanej na rzecz pozwanej K. O.. Natomiast wierzytelność powoda (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. wobec Z. O. wynika

z tytułu wykonawczego w postaci prawomocnego nakazu zapłaty z dnia

13 sierpnia 2012 roku wydanego przez Sąd Okręgowy

w L. IX Wydział Gospodarczy, w sprawie o sygn. akt IX GNc 314/12. Podkreślenia wymaga w tym miejscu, iż powyższy nakaz zapłaty został wydany w oparciu o przedłożony weksel In blanco, którego wystawcą był Z. O., zaś który został poręczony przez jego żonę - B. O.. Podobnie więc i w tym przypadku, w ocenie Sądu, nie zachodzą żadne przeszkody aby żądać, na podstawie przepisu art. 527 § 1kc uznania za bezskuteczną umowy darowizny z dnia 20 marca 2012

roku stanowiącej składnik majątku wspólnego małżonków dokonanej na rzecz pozwanej K. O.. Można w tym miejscu wskazać na marginesie, iż wierzyciel, którego dłużnikiem jest jeden

z małżonków, może żądać na podstawie art. 527 § 1 k.c. uznania za bezskuteczną czynności prawnej dokonanej przez obu małżonków i dotyczącej ich majątku wspólnego, nawet wówczas gdy małżonek dłużnika nie wyraził zgody na zaciągnięcie zobowiązania w myśl art. 41 § 1 k.r.o. Ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691 – dalej: „ustawa nowelizująca”), dokonano bowiem kompleksowej nowelizacji przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w zakresie stosunków majątkowych małżonków, w tym reguł dotyczących możliwości zaspokojenia się przez wierzyciela jednego z małżonków z majątku wspólnego. W stanie prawnym poprzedzającym wejście w życie ustawy nowelizującej zasadnicze znaczenie miał w tym względzie art. 41 k.r.o., ustanawiający zasadę, że zaspokojenia

z majątku wspólnego może żądać także wierzyciel, którego dłużnikiem jest tylko jeden z małżonków. Odstępstwo od tej zasady dotyczyło sytuacji, w której wierzytelność powstała przed powstaniem wspólności ustawowej albo gdy dotyczyła ona odrębnego majątku jednego z małżonków. Wierzyciel mógł wtedy żądać zaspokojenia tylko z odrębnego majątku dłużnika oraz

z wynagrodzenia za pracę lub za inne usługi świadczone osobiście przez dłużnika, jak również z korzyści uzyskanych przez dłużnika z jego praw autorskich twórcy, praw twórcy wynalazku, wzoru lub projektu racjonalizatorskiego. Ponadto, sąd mógł każdorazowo ograniczyć lub wyłączyć możliwość zaspokojenia się z majątku wspólnego przez wierzyciela, którego dłużnikiem był tylko jeden z małżonków, jeżeli ze względu na charakter wierzytelności albo stopień przyczynienia się małżonka będącego dłużnikiem do powstania majątku wspólnego, zaspokojenie z majątku wspólnego byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Ustawa nowelizująca ograniczyła przypadki, w których wierzyciel jednego z małżonków pozostających w ustroju wspólności ustawowej może uzyskać zaspokojenie z majątku wspólnego. Według art. 41 k.r.o. obecnym brzmieniu jest to dopuszczalne tylko wówczas, gdy małżonek zaciągnął zobowiązanie za zgodą drugiego małżonka. W orzecznictwie Sądu Najwyższego sprzed nowelizacji art. 41 § 1 k.r.o. przyjmowano dopuszczalność zaskarżenia przez wierzyciela skargą paulińską czynności prawnej (darowizny) dokonanej przez oboje małżonków na rzecz osoby trzeciej (m.in. dziecka tych małżonków), gdy przedmiot darowizny wchodził do ich majątku wspólnego i nastąpiły wszystkie przesłanki skargi (art. 527 k.c). Nie było wątpliwości, że skarga pauliańska może służyć wierzycielowi (np. wekslowemu) do uznania za bezskuteczną umowy darowizny nieruchomości, w której darczyńcami są oboje małżonkowie i mają status dłużników wekslowych (art. 47 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe, Dz. U. Nr 3737, poz. 282), oboje byli zatem dłużnikami w rozumieniu art. 527 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego dnia 9 maja 2001 r., II CKN 469/10, nie publ.). Przyjmowano także dopuszczalność skargi pauliańskiej w sytuacji, w której status prawny dłużnika miał tylko jeden z małżonków, a przedmiot zaskarżonej skargą umowy darowizny – dokonanej przez małżonków – wchodził do ich majątku wspólnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2003 r., III CZP 72/03, OSP 2004, nr 9, poz. 116 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2003 r., IV CKN 204/01, OSNC 2004, nr 9, poz. 138.). Niezależnie od różnic w zakresie określenia sytuacji prawnej małżonka niebędącego dłużnikiem wobec wierzyciela współmałżonka (...), w orzecznictwie Sądu Najwyższego traktowano małżonka odpowiadającego na podstawie art. 41 § 1 k.r.o. jako „dłużnika” w rozumieniu art. 527 i nast. k.c.

Reasumując, ochronny cel skargi pauliańskiej przemawia za tym, aby dopuścić tę skargę także wówczas, gdy nielojalne wobec wierzyciela rozporządzenie majątkowe podejmowane było nie tylko przez małżonków mających status dłużników w rozumieniu art. 527 k.c, ale przynajmniej

z udziałem jednego takiego dłużnika. Sam udział małżonka niebędącego dłużnikiem wierzyciela w czynności prawnej noszącej cechy czynności fraudacyjnej jest wystarczającą okolicznością przemawiającą za możliwością uznania całej czynności prawnej za bezskuteczną wobec wierzyciela (art. 532 k.c), a nie tylko za zakwestionowaniem jej skuteczności wobec zadłużonego małżonka. Przepisy art. 531 § 1 i art. 532 k.c, a także wyraźnie egzekucyjny cel skargi pauliańskiej przesądzają jedynie możliwość uznania za bezskuteczną całej zaskarżonej czynności prawnej, a nie jej części, ujętej podmiotowo (wobec określonego podmiotu) lub przedmiotowo (w odniesieniu do wyodrębnionej części czynności prawnej).

Stwierdzić należy, iż w wyniku darowizny dokonanej przez obu małżonków O. na rzecz ich córki K. O. zmniejszył się majątek zadłużonego małżonka Z. O.. Odwołując się do dogmatycznej konstrukcji majątku w prawie cywilnym, należy

przyjąć, że w niektórych sytuacjach – m.in. w związku z ustrojem wspólności majątkowej – majątek może obejmować kilka odrębnych mas majątkowych. W tej sytuacji rozporządzenie przez obu małżonków składnikiem należącym do majątku wspólnego niewątpliwie zmniejsza majątek każdego z małżonków, w tym także majątek zadłużonego małżonka. Skarga pauliańska służy do ochrony wiarygodności uprawnionego przy konieczności uwzględnienia stanu całego majątku dłużnika, niezależnie od jego struktury prawnej, tj. występujących w nim mas majątkowych. Właśnie w toku sprawy wszczętej skargą pauliańską wierzyciel może wykazywać omawianą, obiektywną przesłankę niewypłacalności małżonka-dłużnika, m.in. przez odpowiednie zestawienie wartości składnika majątkowego objętego rozporządzeniem z rozmiarem chronionej wiarygodności, określenie składu majątku wspólnego i realnej prognozy uzyskania zaspokojenia po ustaniu wspólności majątkowej.

Nie można przyjmować de lege lata, że prawomocny wyrok, zaopatrzony w klauzulę wykonalności, może stanowić podstawę skutecznej egzekucji przeciwko osobie trzeciej, oczywiście po uzyskaniu także tytułu wykonawczego przeciwko małżonkowi - dłużnikowi, skoro przedmiot zaskarżonej darowizny znajduje się już w majątku pozwanej osoby trzeciej. Wymaga rozstrzygnięcia, jaką korzyść majątkową w rozumieniu art. 527 § 1 k.c. nabyła osoba trzecia, ponieważ egzekucja wierzyciela może być skierowana jedynie do tej korzyści (art. 532 k.c.). Względ na ochronę małżonka niebędącego dłużnikiem pozwala przyjąć, że egzekucja taka nie może być jednak kierowana do całego przedmiotu czynności prawnej. Odmienne stanowisko stanowiłoby naruszenie przyjętego de lege lata rozwiązania prawnego, zgodnie z którym małżonek niebędący dłużnikiem nie odpowiada w ogóle – nawet majątkiem wspólnym – jeżeli wcześniej nie wyraził zgody na zaciągnięcie zobowiązania przez drugiego małżonka wobec wierzyciela (art. 41 § 1 k.r.o.). Jeżeli w konsekwencji uzyskania wyroku przeciwko osobie trzeciej egzekucja z majątku tej osoby mogłaby odnosić się tylko do przedmiotów majątkowych, które wyszły z majątku wspólnego lub do niego nie weszły (art. 532 k.c.), to wspomniane ograniczenie ustawowe, eksponujące potrzebę ochrony małżonka niebędącego dłużnikiem i niewyrażającego zgody na zaciągnięcie zobowiązania przez współmałżonka, powinno pojawić się właśnie w tym stadium realizacji ochrony pauliańskiej wierzyciela. Oznacza to, że wierzyciel nie mógłby jednak prowadzić egzekucji z przedmiotu majątkowego objętego czynnością prawną uznaną za bezskuteczną, skoro wyłączona została odpowiedzialność małżonka niebędącego dłużnikiem z majątku wspólnego, a trwa jeszcze taka wspólność po zakończeniu sprawy wszczętej skargą pauliańską. Zważyć należy,

iż w niniejszej sprawie, doszło do ustania wspólności majątkowej małżonków O. wskutek śmierci B. O.. Zatem zaspokojenie wiarygodności stwierdzonej tytułem wykonawczym będzie wymagało dokonania ustalenia udziałów w spadku. Udział taki określa możliwy zakres zaspokojenia wierzyciela z przedmiotu czynności prawnej uznanej za bezskuteczną.

W konsekwencji udział taki wyznacza zakres ochrony pauliańskiej udzielonej wierzycielowi jednego z małżonków uwzględniającej także interes prawny pozwanej osoby trzeciej, gdy korzyść majątkowa takiej osoby, określona za pomocą udziału małżonka niebędącego dłużnikiem w majątku wspólnym, uzyskana na podstawie zaskarżonej umowy darowizny, nie została uzyskana infraudem creditoris w rozumieniu art. 527 k.c.

Odnosząc się do kolejnych zarzutów, bezzasadne są też twierdzenia pozwanej, iż postępowanie prowadzone w niniejszej sprawie jest bezcelowe

i jako przedwczesne nieuzasadnione z uwagi na fakt, iż wartość roszczeń w prowadzonych przeciwko spółce Budownictwo (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. i spółce (...) Spółce Akcyjnej przez Z. O. sprawach sądowych jest co najmniej dwukrotnie wyższa niż wartość roszczeń, które są egzekwowane od spółki. Przede wszystkim podkreślenia wymaga, iż wynik postępowań które toczą się przed Sądem Okręgowym w Warszawie XVI Wydziałem Gospodarczym, jest zdarzeniem przyszłym i niepewnym. Powództwa wniesione przez Z. O. przeciwko ww. spółkom mogą zostać oddalone lub uwzględnione jedynie w części. Może też zaistnieć sytuacja, iż powództwa zostaną uwzględnione jednakże ww. spółki mogą odmówić dobrowolnego zaspokojenia roszczenia Z. O. bądź też nie będą posiadać środków finansowych celem wykonania orzeczenia sądu, co oznacza, iż w obu wypadkach efektu ewentualnego postępowania egzekucyjnego nie sposób przewidzieć. Oznacza to, iż spodziewane przez Z. O. środki finansowe, uzyskane w wyniku prowadzonych postępowań sądowych, to co najwyżej wiarygodność przyszła i niepewna.

Podkreślenia wymaga, iż w przypadku uzyskania w przyszłości przez Z. O. spodziewanych środków finansowych, nie będzie stało na przeszkodzie dobrowolnemu wywiązaniu się z zobowiązań finansowych wobec powodowych spółek. W realiach niniejszej sprawy, powództwa o uznanie umowy darowizny za bezskuteczną nie sposób zatem uznać za przedwczesne i bezcelowe.

Podkreślenia też wymaga, iż strona powodowa jest uprawniona do prowadzenia egzekucji w czasie rzeczywistym i odpowiednio do jej przebiegu, do podejmowania wszelkich działań prawnych mających na celu zaspokojenie wierzytelności. Na marginesie wskazać w tym miejscu należy, iż w chwili dokonywania przez małż. O. darowizny w dniu 20 marca 2012 roku wszystkie wierzytelności powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W. były wymagalne. Z. O. nie dochodził wówczas zapłaty należności zarówno od spółki (...) S.A. jak też od spółki Budownictwo (...) Sp. z o.o.. Prowadzi to do oczywistych wniosków, iż darowanie przez dłużnika nieruchomości w chwili istnienia wymagalnych zobowiązań, przy braku innego majątku, z którego mogliby się zaspokoić wierzyciele, było świadomym działaniem dłużnika prowadzącym do pokrzywdzenia wierzycieli. Wskazanie, iż Z. O. pobiera świadczenie rentowe nie czyni zadość przesłance wskazania mienia dłużnika wystarczającego do zaspokojenia. Biorąc pod uwagę wysokość pobieranego przez Z. O. świadczenia rentowego nie można uznać, iż jest to mienie, co do którego można z najwyższym stopniem prawdopodobieństwa przyjąć, że wystarczy do zaspokojenia wszystkich wierzycieli. Nie sposób więc przyjąć, że świadczenie rentowe otrzymywane przez Z. O. wystarczy do zaspokojenia wierzycieli. Zważyć należy, iż świadczenie rentowe jest wolne od zajęcia w części odpowiadającej 50% kwoty najniższego świadczenia rentowego kwoty najniższej renty przy potrąceniu sum egzekwowanych na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne wraz z kosztami i opłatami egzekucyjnymi. Oznacza to, iż prowadzone postępowanie egzekucyjne nie może objąć znacznej części świadczenia otrzymywanego przez Z. O.. Na marginesie wskazać należy, iż wobec Z. O. prowadzone były i są liczne postępowania egzekucyjne. Biorąc pod uwagę, iż chwili obecnej Z. O. pobiera świadczenie rentowe nie oznacza, iż egzekwowane na rzecz chociażby tylko i wyłącznie wierzycieli – powodów w niniejszej sprawie należności, wystarczą na pokrycie wymagalnych zobowiązań przez potencjalne kilkanaście lat. Kwoty te, mając na uwadze prowadzenie postępowań egzekucyjnych na rzecz wierzycieli uprzywilejowanych – w tym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jak również ilość wszystkich obecnie prowadzonych wobec Z. O. postępowań egzekucyjnych, nie dają żadnych możliwości zaspokojenia wierzycieli.

Powyższe jurydyczne rozważania w powiązaniu z okolicznościami faktycznymi przedmiotowej sprawy prowadzą do wniosku, że w niniejszej sprawie spełnione zostały przesłanki uznania umowy darowizny uczynionej przez dłużnika na rzecz pozwanej za bezskuteczną na podstawie art. 527 § 1 k.c.. Z tego powodu należało pozytywnie przesądzić spełnienie przesłanek zasadności skargi paulińskiej zgłoszonej przez powodów.

Z tych wszystkich względów na podstawie powołanych przepisów należało orzec jak w punkcie I i II wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu pomiędzy stronami wynika z zasady odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c.), według której strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty procesu,

tj. koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Na zasądzoną od pozwanej na rzecz powoda S. G. (...)

z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. kwotę tytułem kosztów procesu w łącznej wysokości 22.200,00 zł składa się suma uiszczona przez powoda opłaty od pozwu w wysokości 15.000,00zł (k. 10), powiększona o wynagrodzenie pełnomocnika powoda, którego wysokość uzasadniona jest przepisem § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) w wysokości 7.200,00 zł. Na zasądzoną od pozwanej na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej z siedziba w W. kwotę tytułem kosztów procesu w łącznej wysokości 9.000,00 zł składa się suma uiszczona przez powoda opłaty od pozwu w wysokości 5.400,00zł (k. 169), powiększona o wynagrodzenie pełnomocnika powoda, którego wysokość uzasadniona jest przepisem § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za

czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) w wysokości 3.600,00 zł (punkt 3 wyroku).

Z tych wszystkich względów Sąd orzekł jak w wyroku.